

აგროდაზღვევის პროგრამის შიდაფერხებელი ასპექტები და სამომავლო პერსპექტივები

DOI:10.36962/ECS106/6-8/2024-57

ნანა ბენიძე

ეკონომიკის აკადემიური დოქტორი, ასოცირებული
პროფესორი, აკაკი წერეთლის სახელმწიფო უნივერსიტეტი
E-mail: Nana.benidze1@atsu.edu.ge

ჯამბულ ბინაძე

ეკონომიკის აკადემიური დოქტორი, ასოცირებული
პროფესორი, აკაკი წერეთლის სახელმწიფო უნივერსიტეტი
E-mail: Jambul.bitsadze@atsu.edu.ge

რეზიუმე

გადმოცემულია აგროდაზღვევის როლი საქართველოს ეკონომიკაში და განვითარების გზები. საქართველოს კლიმატური და გეოგრაფიული მდგომარეობა ამ მიმართულების განვითარებისა და ეკონომიკის გაძლიერების საშუალებას იძლევა. ამდენად ვფიქრობთ, რომ თემა აქტუალურია.

ნაშრომში საუბარია იმ ცვლილებებზე, რომელიც განხორციელდა აგროდაზღვევის რისკების შესარბილებლად. მოცემულია კვლევის შედეგები, რომლის ანალიზი წარმოდგენას იძლევა არსებული რისკების ხარისხზე და აღმოფხვრის გზებზე.

ამასთან, აღნიშნულია ის პრობლემები, რომელიც ხელს უშლის აგროდაზღვევის უკეთ განვითარებას ქვეყნის მაშტაბით, კერძოდ:

1. სახელმწიფოს მხრიდან ნაკლები მხარდაჭერა
2. კერძო აგროდაზღვევის არ არსებობა.
3. პროდუქტების ფასების შეუსაბამობა ბაზრის ფასებთან.
4. არ არსებობა აგრორისკების სრულფასოვანი დაზღვევისა.

მოცემულია, ჩატარებული გამოკითხვის კვლევის შედეგები ანალიზი და შესაბამისი რეკომენდაციები, კერძოდ:

1. სახელმწიფოს მხრიდან საჭიროა მეტი ყურადღება დაეთმოს აგროდაზღვევის პროგრამას, რათა ის ფერმერებზე მორგებული გახადოს.
2. სასურველია ფერმერებმა სახელმწიფო პროგრამის დამოუკიდებლად შეძლონ კერძო აგროდაზღვევის შეძენა;
3. აუცილებელია გადაიხედოს აგროდაზღვევის პროდუქტების ფასები, რადგან არ შეესაბამება ბაზრის ფასებს.
4. საჭიროა აგრო რისკების სრულფასოვანი დაზღვევა.

ყოველივე ამის გათვალისწინება ხელს შეუწყობს აგრო რისკებში არსებულ პრობლემების გადაჭრას ქვეყნის მაშტაბით.

სტატიაში მოცემულია ავტორთა მოსაზრებები და რჩევები, რომელიც დანახულია მეცნიერთა თვალთახედვით და მისი პრაქტიკაში განხორციელება დაეხმარება სადაზღვევო ბაზარს საქმიანობის ეფექტურად წარმართვაში.

საკვანძო სიტყვები: აგრო რისკები, ფასები აგროდაზღვევაში, სახელმწიფო და კერძო აგროდაზღვევა.

ძირითადი ტექსტი

საქართველოს მთავრობის საქმიანობის პრიორიტეტული მიმართულება, სოფლის მეურნეობის განვითარებაა. სოფლის მეურნეობის პროდუქტების წარმოება სხვადასხვა რისკებთანაა დაკავშირებული, მათ შორისაა საბაზრო, ინსტიტუციური და წარმოების რისკები. სოფლის მეურნეობის წარმოებაში ამინდი მნიშვნელოვან როლს თამაშობს და რადგან მისი გაკონტროლება შეუძლებელია, ის ამ სფეროსათვის დამახასიათებელ უმთავრეს რისკს წარმოადგენს. ფერმერებს რისკების შემცირებისა თუ შერბილების მრავალი არაფორმალური და ფორმალური საშუალება გააჩნიათ. არაფორმალური საშუალებები მოიცავს დანაზოგებს, დივერსიფიკაციას, არაფერმერულ საქმიანობას და ა.შ. რისკების შემცირების ფორმალური საშუალებებიდან ყველაზე გავრცელებულ ფორმას კი დაზღვევა წარმოადგენს, კერძოდ აგროდაზღვევა [1].¹

ბოლო მონაცემებით, აგრარული სექტორს, განსაკუთრებული ყურადღება პანდემიის პირობებში და რუსეთ-უკრაინის ომის დროს დაეთმო. მსოფლიო ალაპარაკდა სურსათის დეფიციტზე. ამის ფონზე, საქართველო აქტიურად ახორციელებდა და განაგრძობს განხორციელებას მნიშვნელოვანი პროექტებისა, როგორცაა-აგროდაზღვევა.

საქართველოში სოფლის მეურნეობის განვითარებაზე დადებითად აისახება აგროდაზღვევის პროგრამა. აგროდაზღვევა საგრძნობლად ამცირებს სოფლის მეურნეობაში არსებულ რისკებს. პროგრამა სოფლის მოსახლეობას ეხმარება ზარალის ანაზღაურებაში, რაც სტიქიურმა მოვლენებმა მიაყენეს. ეს კი ფერმერებისათვის შემოსავლებს სტაბილურს ხდის. დარგის სტაბილური განვითარებისთვის ფინანსური რესურსი სოფლის მეურნეობაში დასაქმებული პირებისათვის ხელმისაწვდომი ხდება, რაც აისახება დარგის ეფექტიანობაზე. ბუნებრივ გარემოზე მნიშვნელოვნად არის დამოკიდებული სოფლის მეურნეობის განვითარება. ახლა, როდესაც კატაკლიზმების ეპოქაში ვცხოვრობთ, როგორც არასდროს განსაკუთრებული ყურადღება ენიჭება სოფლის მეურნეობის ეკონომიკური სტაბილურობის შენარჩუნებას, რომელსაც ხელს უწყობს აგროდაზღვევის პროგრამა.

აგროდაზღვევის პროგრამა 2014 წლის 1 სექტემბრიდან ამოქმედდა და მიზნად ისახავს აგროსექტორში სადაზღვევო ბაზრის განვითარებას, სასოფლო სამეურნეო საქმიანობის ხელშეწყობას, აღნიშნული საქმიანობით დაკავებული პირებისათვის შემოსავლის შენარჩუნებას და რისკების შემცირებას. პროგრამის განმახორციელებელია ა(ა)იპ „სოფლის განვითარების სააგენტო“.² პროგრამამ ბოლო პერიოდში ცვლილებები განიცადა. სახელმწიფო აგროდაზღვევის პროგრამის პირობებით დასაზღვევი სასოფლო-სამეურნეო მიწის ნაკვეთის მაქსიმალური ფართობი 5 ჰექტრიდან 10 ჰექტრამდეა, ხოლო მარცვლეული კულტურების შემთხვევაში - 30 ჰექტრიდან 50 ჰექტრამდე იზრდება [2]. აგროდაზღვევის პროგრამის ფარგლებში, ყველა კულტურაზე, გარდა ვაზისა, სახელმწიფოს მხრიდან თანამონაწილეობა არის კვლავ 70%, ხოლო ვაზზე - 50%. სადაზღვევო პოლისი ფარავს შემდეგ სადაზღვევო რისკებს: სეტყვა, წყალდიდობა, ქარიშხალი, საშემოდგომო ყინვა. სოფლის მეურნეობის მდგრადი და გრძელვადიანი განვითარებისთვის ერთ-ერთი აუცილებელი პირობა დაზღვევის ხელმისაწვდომობაა³ [3]

აგროდაზღვევის პირველი პროგრამის ფარგლებში სადაზღვევო პრემიის სახელმწიფო თანადაფინანსება 2014-2015 წ.წ. სეზონზე 92-95 %-ს შეადგენდა (დამოკიდებული იყო დასაზღვევ კულტურებზე), 2015-2016 წ.წ. 40-60 %-ს შეადგენდა (დამოკიდებული იყო დასაზღვევ კულტურებზე), 2016-2017 წ.წ. სახელმწიფო თანადაფინანსების სიდიდე 50-80 %-ს შეადგენდა (დამოკიდებული იყო დასაზღვევ კულტურებზე და ასევე იმაზე, იყო თუ არა დასაზღვევი მიწა რეგისტრირებული), 2018 წ.-დან დღემდე კი თანადაფინანსება ვრცელდება მხოლოდ რეგისტრირებულ მიწაზე და მისი სიდიდეა 50 % (ვაზისთვის) და 70 % (დანარჩენი კულტურებისთვის). 2014-2020 წლებში აგროდაზღვევის პირველი პროგრამის ფარგლებში ჯამურად გადახდილია 69,813,452 ლარი სადაზღვევო პრემია, აქედან ფერმერთა მიერ გადახდილი პრემიის წილმა შეადგინა 21,535,989 ლარი (31 %),

1 <https://iset-pi.ge/ka/blog/116-how-can-you-be-sure-on-the-agricultural-insurance-in-georgia>

2 <https://mepa.gov.ge/Ge/Projects/Details/16>

3 <https://rda.gov.ge/programs/631456-agrodazghveva/bb82cb1c-d772-4d56-8ee4-01a57905cff4>

ხოლო სახელმწიფოს მიერ გადახდილი პრემიის წილმა - 48,112,074 ლარი (69 %): 2021 წელს დაზღვეული იქნება დაახლოებით 19,000 ჰა სასოფლო-სამეურნეო მიწის ფართობი, 2022 წელს - დაახლოებით 21,000 ჰა მიწის ფართობი, 2023 წელს - დაახლოებით 21,000 ჰა მიწის ფართობი (ცდომილების ალბათობაა 15 %, ძირითადი რისკია ბენეფიციარების დაბალი აქტივობა)¹[4]

აგროდაზღვევის პროგრამით აგრორისკების დაზღვევა ხდება გარკვეული პერიოდში. მაგალითად: მრავალწლიან კულტურებთან მიმართებაში-თუ სადაზღვეო რისკი მომხდარია მას შემდეგ რაც: ხილი -დაზღვეულ ტერიტორიაზე ხეებზე ნაყოფის 50% მიაღწევს 0.8 სმ-ს დიამეტრში, გარდა ბლისა, ალუბლისა და თხილისა, რომელთა შემთხვევაშიც დაზღვევა ძალაში შედის იმ მომენტიდან, როცა ნაყოფი მიაღწევს 0.4 სმ-ს დიამეტრში; კენკროვანი კულტურები -მცენარეს გავლილი აქვს ყვავილობის ფაზა, ნაყოფი ხდება მკვეთრად გარჩევადი და ფორმირებულია ბუჩქზე; ვაზი -გამოტანილია მტევანი (როდესაც მტევანი გაშლილი და ვიზუალურად გარჩევადია); კაკლოვანი კულტურები - დაზღვევა ძალაში შედის იმ მომენტიდან, როცა ნაყოფი მიაღწევს 0.4 სმ-ს დიამეტრში; სუბტროპიკული კულტურები-დაზღვევა ძალაში შედის იმ მომენტიდან, როცა დაზღვეულ ტერიტორიაზე ხეებზე ნაყოფის 50% მიაღწევს 0.8 სმ-ს დიამეტრში; ციტრუსი -დაზღვევა ძალაში შედის იმ მომენტიდან, როცა დაზღვეულ ტერიტორიაზე ხეებზე ნაყოფის 50% მიაღწევს 0.8 სმ-ს დიამეტრში.²[5]

აგროდაზღვევა ბევრ ქვეყანაში საკმაოდ აქტუალური ხდება. ევროპის ქვეყნებში დაზღვევის სამი მოდელი ფუნქციონირებს: სახელმწიფოს მიერ კონტროლირებადი (საბერძნეთი); სახელმწიფოსა და კერძო სექტორის თანამშრომლობაზე დაფუძნებული (ესპანეთი, პორტუგალია); კერძო სექტორის მიერ კონტროლირებადი (გერმანია, დიდი ბრიტანეთი) [მატერაშვილი ე., 2011].³[6]

განვითარებულ ქვეყნებში, მთელი რიგი ეკონომიკური ფაქტორების გამო, მოქმედებს სასოფლო-სამეურნეო რისკების მრავალპროფილიანი დაზღვევა. საპირისპირო სურათია განვითარებად ქვეყნებში, სადაც ფერმერებს არ აქვთ საშუალება სასოფლო-სამეურნეო საქმიანობაში ინვესტირებისა და მათი ეკონომიკური სტაბილურობა არ არის გარანტირებული გარკვეული პერიოდის განმავლობაში, მაგალითად, მათ მიერ აღებული კრედიტის გადახდამდე.

ზოგადად, სასოფლო-სამეურნეო რისკები, რომლებმაც შეიძლება ფერმერულ მეურნეობებს ზიანი მიაყენოს, დიდად არის განპირობებული ისეთი ადგილობრივი ფაქტორებით, როგორიცაა ლანდშაფტი, ნიადაგის ტიპი, სასოფლო-სამეურნეო წარმოების პრაქტიკა. განვითარებად ქვეყნებში ამას ემატება მთელი რიგი სხვა ფაქტორები, მათ შორის ეფექტური სადრენაჟე, წყალდიდობის კონტროლის ან ირიგაციის სისტემების არსებობა. შესაბამისად, ჩვეულებრივ, განვითარებად ქვეყნებში სადაზღვეო კომპანიები ახდენენ სასოფლო-სამეურნეო რისკების შერჩევას, რომელთა დაზღვევასაც განახორციელებენ.

ქვეყნებში, სადაც სახელმწიფო მნიშვნელოვნად არის ჩართული აგროდაზღვევის განვითარებაში, შეიქმნა სპეციალური სტრუქტურები, რომლებიც უმეტესად სოფლის მეურნეობისა და ფინანსთა სამინისტროებს ექვემდებარებოდა. მათ ჰქონდათ უფლება, განესაზღვრათ ან შეეფასებინათ კერძო სექტორის მიერ შემოთავაზებული სადაზღვეო პროდუქტის შესატყვისობა სახელმწიფოს ინტერესებთან და ამის მიხედვით გაენიათ დახმარება.

ბევრ ქვეყანაში სახელმწიფო აქტიურად მონაწილეობს აგროდაზღვევის სუბსიდირებაში. მაგალითისთვის, ამერიკის შეერთებული შტატები აგროსადაზღვეო პრემიების პორტფელის მოცულობით მსოფლიოში ლიდერი ქვეყანაა. აშშ აგროდაზღვევაში 11 650 მილიონ დოლარს გასცემს; მეორე ადგილზეა - იაპონია - 3 900 მილიონი დოლარი, შემდეგ ბრაზილია - 640 მილიონი დოლარი, მექსიკა - 500 მილიონი დოლარი, არგენტინა - 280 მილიონი დოლარი და თურქეთი - 245 მილიონი დოლარი.⁴[7]

1 <https://mepa.gov.ge/Ge/PublicInformation/20395>

2 <https://rda.gov.ge/programs/631456-agrodazghveva/fd7853bb-289e-416d-b578-da35870288eb>

3 ე., ალასანია ბ., 2011. სასოფლო-სამეურნეო დაზღვევა და კრედიტები. ბიომეურნე.

4 <http://www.conferenceconomics.tsu.ge/?mcat=0&cat=arq&leng=ge&adgi=569&title=%E1%83%90%>

ამ მხრივ გამოწვევების არც საქართველო წარმოადგენს.

მნიშვნელოვანია ისეთი მოვლენებისაც შევხვით, რომლებიც არ შედიან აგროდაზღვევის პროგრამაში, მაგრამ მოსავალს განსაკუთრებულ ზიანს აყენებს, ესეუბია გვალვა და წაყინვები. გვალვა საქართველოს მთელ ტერიტორიაზე აღინიშნება, თუმცა მისი სიმძაფრით კახეთის, შიდა და ქვემო ქართლის, ზემო იმერეთის რეგიონები გამოირჩევა. წაყინვების სიხშირე და ინტენსივობა განსაკუთრებულ გავლენას ახდენს ისეთი ხეხილოვანი კულტურების მოსავლიანობაზე, როგორებიცაა მაგალითად ნუში, გარგარი, ბრონეული ა.შ. საქართველოში გაზაფხულის გვიანი ყინვები ზოგჯერ აპრილის მიწურულს და მაისის დასაწყისშიც კი ხდება, როდესაც მცენარეთა უმეტესობა უკვე ყვავილობს ან ნასკვის ზრდის ფაზაშია.

იმისთვის, რომ აგროდაზღვევის პროგრამა იყოს მდგრადი მომავალში, მნიშვნელოვანია ეფექტური პოლიტიკის დაგეგმვა და განვითარება დღეს. სახელმწიფომ, ოფიციალურმა პირებმა, სადაზღვევო კომპანიებმა და დაინტერესებულმა მხარეებმა, რომლებიც ახორციელებენ დაგეგმვას უნდა განსაზღვრონ განვითარებადი ტენდენციები აგროდაზღვევაში და მიიღონ ახალი ზომები, რომელიც გამოიწვევს თანმიმდევრულ ზრდას და ხარისხიანი მომსახურების განვითარებას, რაც მოუტანს სარგებელს, როგორც ქვეყნის ეკონომიკას, ისე ადგილობრივ მოსახლეობას.

ყოველივე ზემოთ ნათქვამის ეფექტურად განხორციელებისათვის მიზანშეწონილად მიგვაჩნია ჩატარდეს აგროდაზღვევის SWOT ანალიზი, რომელშიც გათვალისწინებული იქნება აგროდაზღვევის სექტორში არსებული პრობლემები, საფრთხეები და შესაძლებლობები, რაც ნათლად არის ასახული აგროდაზღვევის განვითარების 2021-2024 წლის გეგმაში, სადაც აღნიშნულია, რომ აგროდაზღვევაში სექტორში ძირითად პრობლემას წარმოადგენს:

1. აგროდაზღვევის პირველი პროგრამით ფერმერების და ფართობების მცირე დაფარვა (შესაბამისად 8 % და 5 % (2020 წლის მდგომარეობით))
2. აგროდაზღვევის პირველი პროგრამით დაფარული სადაზღვევო რისკების შეზღუდული სპექტრი;
3. აგროდაზღვევის პირველი პროგრამის ალტერნატიული ფასის და განხორციელების მექანიზმის მქონე სადაზღვევო პაკეტის არარსებობა.

ასევე საუბარია აგროდაზღვევის სექტორში არსებული საზოგადოებრივი საჭიროებების შესახებ, კერძოდ:

- ფერმერებს ესაჭიროებათ ზარალის ანაზღაურების გარანტია, საქმიანობის უწყვეტობა და ფინანსებზე ხელმისაწვდომობა.
- სადაზღვევო კომპანიებს ესაჭიროებათ ფინანსურად მდგრადი და განვითარებადი ბაზარი, მეტი ბენეფიციარი და პრემიების ზუსტი გათვლით მიღებული ფინანსური მოგება.
- სახელმწიფოს ესაჭიროება ძლიერი ფერმერების ფენა, წარმოების მდგრადობა და უწყვეტობა, სასურსათო უსაფრთხოების მაღალი დონე, მოქალაქეთა სოციალური დაცულობა და აგრორისკების მართვისთვის საჭირო თანხების მაღალეფექტიანი, ოპტიმალური და მიზნობრივი ხარჯვა.

SWOT-ანალიზის შედეგად უნდა მივიღოთ პასუხები 2 ძირითად კითხვაზე:

ა) რა უნდა გაკეთდეს მოკლე- და საშუალოვადიან პერსპექტივაში ფერმერთა მეტი ნაწილის სადაზღვევო უზრუნველყოფისთვის და

ბ) რა უნდა გაკეთდეს მოკლე- და საშუალო- და გრძელვადიან პერსპექტივაში აგროდაზღვევის მდგრადი და შეუქცევადი განვითარებისთვის.¹

აგროდაზღვევის პროგრამაზე საიმედო და ყოვლისმომცველი კვლევა გამოიწვევს კარგი გადამწყვეტილების მიღებასა და აგრობიზნესის განვითარების ხელშეწყობას. სწორედ ამ მიზნით ჩვენს მიერ ჩატარებული იქნა კვლევა, რომლის შედეგების ანალიზმა შემდეგი სურათი აჩვენა:

კვლევაში მონაწილეობა მიიღო 110 რესპოდენტმა, რომელთაგან 71,4% მამრობითი, ხოლო 28,6% მდედრობითი იყო. ასაკობრივი სტრუქტურის მიხედვით რესპოდენტები ასე განაწილდა:

1 აგროდაზღვევის განვითარების სტრატეგია 2021-2024 <https://mepa.gov.ge/Ge/Files/ViewFile/52484>

65-ზე ზევით-14,3%, 56-65 წლის -35,7%, 46-55 ასაკის -42,9%, ხოლო 25-35 წლის -7,1%. საქმიანობის სფეროს მიხედვით კი: სამეწარმეო ბიზნესი-14,3%, მომსახურეობის ბიზნესი-50%, სოფლის მეურნეობა- 35,7%. კითხვაზე, როგორია მხარდაჭერა სახელმწიფოს მხრიდან ფერმერებისათვის რესპოდენტთა ხმები შემდეგნაირად განაწილდა: 7,1% ამბობს, რომ ძალიან კარგი, საშუალო-78,6%, ხოლო უჭირს პასუხის გაცემა-14,3%. სწორედ ეს საშუალო რაოდენობა შესაძლებლობას გვაძლევს სახელმწიფოს მხრიდან უფრო გაძლიერდეს მხარდაჭერა აგროდაზღვევის საკითხებში.

ასევე მნიშვნელოვანია რესპოდენტთა მოსაზრებები, თუ რამდენად მისაღებია აგროდაზღვევაში კერძო დაზღვევა, სადაც ხმები ასე გადანაწილდა: სრულიად მისაღებია-57,1%, ნაკლებად მისაღებია-35,7%, არაა მისაღები-7,1%. რადგანაც პოტენციური მიზნობრივი სეგმენტის წილობრივი რიცხვი შედარებით მაღალია, ამიტომ კერძო დაზღვევის საკითხის გათვალისწინება ჩვენი აზრით სრულიად მისაღებია.

ამასთან საინტერესოა ის ფაქტი, თუ რამდენად შეესაბამება დაზღვევის პროდუქტების ფასი ბაზრის მოთხოვნებს. კვლევამ გვიჩვენა შემდეგი: არ შეესაბამება-7,1%, ნაწილობრივ შეესაბამება-85,7%, უჭირს პასუხის გაცემა-7,1%. ამ კუთხით კიდევ ბევრია სამუშაო, რათა სადაზღვევო საექტორის მიერ შეთავაზებული ფასები შესაბამისობაში მოვიდეს საბაზრო მოთხოვნებთან.

როგორც ზემოთ აღვნიშნეთ რისკების დაზღვევას აგრობიზნესში ძალიან დიდი მნიშვნელობა აქვს. სწორედ ამ საკითხის გასარკვევად ნათელ წარმოდგენას იძლევა კვლევის შედეგები, რომელიც ასე გადანაწილდა: ნაწილობრივ დაზღვეულია-92,9%, არაა დაზღვეული-7,1%.

აგრეთვე ყურადღება გამახვილდა ცალკე კერძო აგროდაზღვევის აუცილებლობაზე. მომხმარებელთა აზრით საჭიროა ფერმერებმა შეძლონ სახელმწიფო პროგრამის დამოუკიდებლად შეიძინონ კერძო აგროდაზღვევა, რომელიც მორგებული იქნება მის საჭიროებებზე და ფინანსურ მდგომარეობაზე. ასევე მნიშვნელოვანია რესპოდენტთა აზრი აგროდაზღვევის პროდუქტების ფასებზე. ამასთან კავშირში კითხვაზე თუ რამდენად შეესაბამება დაზღვევის პროდუქტების ფასები ბაზრის მოთხოვნებს რესპოდენტთა მოსაზრებები ასეთია: არ შეესაბამება-7,1%, ნაწილობრივ შეესაბამება-85,7%, მიჭირს პასუხის გაცემა-7,1%.

როგორც ვხედავთ მომხმარებელთა აზრი აგროდაზღვევის სახელმწიფო პროგრამის გამართულ მუშაობის ხელისშემშლელ პირობებზე ყველაზე მეტად გამახვილებულია არასწორ მენეჯმენტზე სახელმწიფოს მხრიდან, უნდა შემუშავდეს მომხმარებელზე გათვლილი დაზღვევა. სწორედ ამ კუთხით უნდა განხორცილდეს მნიშვნელოვანი ღონისძიებები.

ასევე კვლევაში მნიშვნელოვანია რესპოდენტთა ხედვები აგროდაზღვევის მომსახურების ხარისხის გაუმჯობესებასთან დაკავშირებით:

- სახელმწიფო პროგრამის ფარგლებში, შესწავლილი იქნას ყველა პრობლემური მხარე რაც ხელს უშლის აგროდაზღვევის მომსახურების დონის ამაღლებას და პრობლემების დროულად გადაჭრას;

- სასურველია ფერმერებმა შეძლონ სახელმწიფო პროგრამის ფარგლებში კერძო აგროდაზღვევის დამოუკიდებლად შეძენა, რათა თავად განსაზღვრონ რომელი რისკის დაზღვევაა საჭირო რეგიონების მიხედვით.

- აუცილებელია გადაიხედოს პროდუქტების ფასები, ის არ შეესაბამება ბაზრის ფასებს, რადგან ბაზრის ფასები გაცილებით მაღალია.

- სასურველია, მოხდეს აგრორისკების სრულფასოვანი დაზღვევა რეგიონების მიხედვით. კერძოდ: ცალკეულ რეგიონებში არსებული პრობლემური რისკების მიხედვით.

- კარგი იქნებოდა დაზღვევის პროგრამაში შეტანილი ყოფილიყო ისეთი რისკების დაზღვევა, როგორიცაა გვალვა და წაყინვები.

დასკვნები

უნდა აღინიშნოს, რომ ჩვენ სრულიად ვიზიარებთ კვლევაში მონაწილე რესპოდენტების მოსაზრებებს და ვიდრე ვთქვამთ გარკვეულ რეკომენდაციებს, რომელთა გათვალისწინება დაეხმარება სექტორში დასაქმებულ სპეციალისტებს დროულად გადაჭრან ზემოთ ჩამოთვლილი პრობლემები და უფრო გაიზარდოს სექტორის წილი როგორც რეგიონის ეკონომიკურ განვითარებაში, ისე ქვეყნის მთლიან შიდა პროდუქტში და მომხმარებელთა აგროდაზღვევის მომსახურების ხარისხის დაკამყოფილების საკითხში. ეს რეკომენდაციებია:

1. სახელმწიფოს მხრიდან საჭიროა მეტი ყურადღება დაეთმოს აგროდაზღვევის პროგრამას, რათა გახადოს ის ფერმერებზე მორგებული.
2. დაზღვევის გაყიდვების დამოკიდებულება ფასზე
3. ღირებულებათა ჯაჭვის გაძლიერება.

გამოყენებული ლიტერატურა:

1. შატბერაშვილი ე., ალასანია ბ., 2011. სასოფლო-სამეურნეო დაზღვევა და კრედიტები. ბიომეურნე.
2. <https://iset-pi.ge/ka/blog/116-how-can-you-be-sure-on-the-agricultural-insurance-in-georgia>
3. <https://mepa.gov.ge/Ge/Projects/Details/16>
4. <https://rda.gov.ge/programs/631456-agrodazghveva/bb82cb1c-d772-4d56-8ee4-01a57905cff4>
5. <https://mepa.gov.ge/Ge/PublicInformation/20395>
6. <https://rda.gov.ge/programs/631456-agrodazghveva/fd7853bb-289e-416d-b578-da35870288eb>
7. <http://www.conferenceconomics.tsu.ge/?mcat=0&cat=arq&leng=ge&adgi=569&title=%E1%83%90%>
8. აგროდაზღვევის განვითარების სტრატეგია 2021-2024 <https://mepa.gov.ge/Ge/Files/View-File/52484>

REFERENCES:

1. Shatberashvili E., Alasania B., 2011. Agricultural insurance and loans. organic farmer.
2. <https://iset-pi.ge/ka/blog/116-how-can-you-be-sure-on-the-agricultural-insurance-in-georgia>
3. <https://mepa.gov.ge/Ge/Projects/Details/16>
4. <https://rda.gov.ge/programs/631456-agrodazghveva/bb82cb1c-d772-4d56-8ee4-01a57905cff4>
5. <https://mepa.gov.ge/Ge/PublicInformation/20395>
6. <https://rda.gov.ge/programs/631456-agrodazghveva/fd7853bb-289e-416d-b578-da35870288eb>
7. <http://www.conferenceconomics.tsu.ge/?mcat=0&cat=arq&leng=ge&adgi=569&title=%E1%83%90%>
8. Agricultural insurance development strategy 2020-2024. <https://mepa.gov.ge/Ge/Files/View-File/52484>

OBSTRUCTIVE ASPECTS AND FUTURE PERSPECTIVES OF THE AGRO INSURANCE PROGRAM

Nana Benidze

Academic Doctor of Economics, Associate Professor,

Akaki Tsereteli State University

E-mail: Nana.benidze1@atsu.edu.ge

Jambul Bitsadze,

Academic Doctor of Economics, Associate Professor,

Akaki Tsereteli State University

E-mail: Jambul.bitsadze@atsu.edu.ge

RESUME

The article “Restricting Aspects of the Agricultural Insurance Program and Prospects” describes the role of agricultural insurance in the Georgian economy and paths for development. The climatic and geographical position of Georgia allows us to develop this area and strengthen the economy. Thus, we believe that the topic is relevant.

The article talks about the changes that were implemented to reduce the risks of agricultural insurance. The results of the study are presented, the analysis of which gives an idea of the quality of existing risks and ways to eliminate them.

In addition, problems that hinder the better development of agricultural insurance in the country have been noted, namely:

1. Less government support
2. Lack of private agricultural insurance.
3. Discrepancy between product prices and market prices.
4. Lack of comprehensive insurance for agricultural risks.

The article presents an analysis of the results of the survey and corresponding recommendations, namely:

1. The government needs to pay more attention to the agricultural insurance program to make it farmer friendly.
2. It is desirable for farmers to have the opportunity to purchase private agricultural insurance regardless of the state program;
3. It is necessary to review prices for agricultural insurance products, since they do not correspond to market prices.
4. Full insurance of agricultural risks is necessary.

Taking all this into account will help solve the problems of agro-risks throughout the country.

The article presents the opinions and advice of the authors, seen from the point of view of scientists, and their implementation in practice will help the insurance market to conduct its activities effectively.

Key words: agricultural risks, prices in agricultural insurance, state and private agricultural insurance.